

Vseživljenjsko učenje, delo in razvoj - temelji srebrne ekonomije

2. posvet Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje

Ljubljana, 6. junij 2017

Vidiki srebrne e-ekonomije

Dr. Jože Gričar, zaslužni profesor Univerze v Mariboru & programski koordinator
Inter-Municipality Initiative: Cross-border eCollaboration in the eRegions
Gricar@FOV.Uni-Mb.si

Srebrna ekonomija in informacijska tehnologija

Proučili smo nekaj opredelitev srebrne ekonomije (povezave na objave so na voljo na <http://eregion.eu/8-6-2016-silver-economy-development-meeting-ljubljana>), da bi ugotovili, kaj so sestavine teh opredelitev. Izbrali smo opredelitve Evropske komisije (23. februar 2015), Evropskega parlamenta (julij 2015), Manifesta o razvijanju srebrne e-ekonomije (8. junij 2016) ter province New Brunswik v Kanadi (18. april 2017). V njih so naslednje sestavine:

- Izrabljanje ekonomskih priložnosti – naraščajočega srebrnega tržišča
- Upoštevanje razlik v potrošniških usmeritvah in vzorcih
- Upoštevanje javnih in zasebnih izdatkov kot pomembnega dela potrošniške ekonomije
- Skrb za starajoče se prebivalstvo in izboljšanje življenja starejših (50+)
- Izboljšanje kakovosti življenja
- Preventivno zdravljenje
- Upoštevanje novih tehnologij (digitaliziranje) za zmanjšanje stroškov staranja
- Celostno pristopanje k staranju
- Izboljšanje vzdržnosti javnih izdatkov v zvezi s staranjem
- Vključevanje starajočih v družbo
- Vključevanje starajočega se prebivalstva v ekonomske aktivnosti
- Razvijanje inovativnih politik, proizvodov in storitev
- Vseživljenjsko učenje
- Spodbujanje vseh deležnikov in ne samo starejših oseb
- Vključevanje vseh sektorjev proizvodnje, distribucije in potrošnje dobrin

Navedene sestavine srebrne ekonomije kažejo, da gre za celostno problematiko, za veliko stvar. Vse te sestavine so neposredno ali posredno povezane s priložnostmi izrabljanja informacijskih tehnologij za povečanje učinkovitosti in uspešnosti delovanja procesov in celotne družbe. Ker je potrebno srebrno ekonomijo še zgraditi, se odpirajo vprašanja, kako se tega lotiti. Pred nami so vprašanja o tem, kako smiselno in preudarno ter pospešeno uvajati informacijske tehnologije v zamisli in izgradnjo srebrne e-ekonomije.

Srebrna e-ekonomija

Poenostavljena opredelitev srebrne e-ekonomije je naslednja: Srebrna e-ekonomija je tista, v kateri intenzivno izrabljajo »e« (izvira iz elektronsko – electronic). Začetki »e« segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja, ko so ljudje začeli spoznavati, da so računalniki pomembni in koristni, da pa bodo še bolj, če bodo medsebojno povezani, da podatkov ne bo treba vedno

znova prepisovati. Razvilo se je računalniško izmenjavanje podatkov (Electronic Data Interchange - EDI). Na tej podlagi je nastalo e-poslovanje, ki je dalo zagon vsem dejavnostim: e-bančništvo, e-promet, e-logistika, e-uprava, e-zdravje, e-izobraževanje, e-sodstvo, e-mesta.

Medorganizacijsko povezovanje računalnikov je eksplodiralo z možnostmi uporabe interneta v devetdesetih letih. Posamezniki pa so v zadnjih desetih letih spoznali nove priložnosti s pojavom pametnih mobilnih telefonov in socialnih omrežij. Po petdesetih letih sedaj vse to imamo. Kot doslej je še vedno aktualno vprašanje, kako znamo izrabiti »e«. Tudi za razvijanje srebrne e-ekonomije.

Tovrstni procesi so dolgotrajni, kar kaže tudi naslednji primer. Prva konferenca o računalniškem izmenjavanju podatkov je bila na Bledu leta 1988. Leta 2001 je bila na Bledu 14. konferenca z naslovom *e-Everything: e-Commerce, e-Government, e-Household, e-Democracy*. Od 19. do 21. junija 2017 pa bo *30th Bled eConference* z naslovom *Digital Transformation – From Connecting Things to Transforming Our Lives*. Če pričakujemo, da bo izgradnja srebrne e-ekonomije zahtevala deset let, je to najbrž realno.

Srebrna ekonomija in ekonomija delitve

Termin *ekonomija delitve* (sharing economy) je nov način gledanja na gospodarstvo, v katerem več posameznikov uporablja isto dobrino (na primer avto, kolo, hišne pripomočke, orodja, prostore, zemljo, znanje itn.); prednost dostopnosti je pred lastništvom. V primerih, ko je zlasti mogoče deliti neko dobrino, na primer družabno omrežje, se uporablja tudi izraz *sodelovalna potrošnja* (collaborative consumption). Gre za nove poslovne modele, v katerih *sodelovalne platforme* (collaborative platforms) omogočajo poslovne aktivnosti, ki ustvarjajo odprto tržišče za začasno uporabo neizrabljenih dobrin ali storitev, pri čemer se lastništvo ne menja. Ekonomija delitve prispeva k povečanju učinkovitosti na področju storitev; grajena je na 30-letnih izkušnjah na področju dobrin. To je lahko pomembna usmeritev razvoja srebrne ekonomije.

Ekonomija delitve se po prvih uspešnih izkušnjah v ZDA hitro širi tudi v države EU zlasti na področju transporta, bivanja in potovanja. Zanimiv je primer Estonije (Technopolis Group study on the sharing economy in Estonia, <http://www.technopolis-group.com/new-report-technopolis-group-study-sharing-economy-estonia>). Spreminja tradicionalno ekonomsko okolje in obnašanje ljudi. Glavna dejavnika njenega razvoja sta hitri razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij (splošen dostop do interneta) ter spremembe v obnašanju potrošnikov (z internetno tehnologijo zraščeni mlajši potrošniki). Odprla se je priložnost, ki je ljudje še nikoli niso imeli: na enostaven, cenen in pregleden način se povezujejo osebe, ki lahko opravijo storitev, s tistimi, ki jo rabijo. Ljudem je treba zagotoviti svobodo, da se poslovno povezujejo, so-ustvarjajo in si medsebojno koristijo. Prek podjetniškega računa posameznika pa je vedno mogoče spremljati poslovanje za zagotavljanje plačevanja davka.

Pri tem se povezujejo ponudniki storitev, podatkovne (on-line) platforme in uporabniki storitev. Posamezniki lahko ponudijo svoje storitve prek okvirov svojega poklicnega področja. To je zlasti zanimivo za manj zavarovane socialne skupine, kot so študenti, upokojenci, gospodinje, da izrabijo svoj prosti čas in svojo lokacijo ter se »dajo uporabiti« za omejen čas za ne zelo velik denar. V takem okolju se lažje razvijejo inovativne poslovne zamisli in podjetništvo. Zato je smiselno in nujno čim prej prilagoditi (zmehčati) obstoječe predpise, ki so bili narejeni za »stare čase« in pogosto ovirajo razvoj ekonomije delitve.

Potrebne akcije

Evropska komisija je 8. marca 2017 organizirala delavnico o predlaganih politikah razvijanja srebrne ekonomije (Growing the EU Silver Economy: a workshop on policy recommendations). Udeleženci so predlagali naslednje prednostne naloge:

- Podpora tehnološki in digitalni revoluciji področja zdravstva
- Podpora zdravemu staranju v celotni EU
- Usmeritev v rešitve za izboljšanje mobilnosti starejših
- Povečanje aktivne vključenosti starejših na trg dela
- Povečanje inovativnosti proizvodov in storitev za podporo samostojnemu življenju starejših.

Tisti, ki vidijo (čutijo) težave - probleme, ker tovrstne naloge (še) niso uresničene, naj se povežejo za skupno reševanje problemov. Problem razumemo kot razliko med obstoječim in želenim stanjem. Razliko pa tisti, ki pravijo, da imajo problem, zaznavajo vsak po svoje. Zato je prvi korak pri iskanju rešitev poenotenje predstav o problemu. Potrebni napor za opredelitev problema se obrestuje, saj velja, da je opredeljeni problem že na pol rešen. Nato se velja čim prej lotiti iskanja poskusne rešitve – izdelati prototip, ki omogoči preizkus zamisli. Prototip je ali tehnološki ali organizacijski. Tehnološki je nova tehnologija (softver), na primer rešitev za zbiranje in posredovanje podatkov o osebah, ki lahko po dogovoru delajo kot turistični vodiči (zgodovinarji, geografi ipd). Organizacijski prototip je poskusna uvedba neke rešitve, ki je sicer že preizkušena in uvedena v neki drugi državi, v naši državi - nova e-storitev.

Nujna je usmeritev v čezmejno e-sodelovanje. Več razlogov napotuje na to:

- Mi in sosedje rabimo določeno rešitev, za katero vsem manjka ljudi, denarja in časa.
- Slovenija je majhna država, v kateri bo včasih težko zbrati vse potrebne zmogljivosti in specialnosti.
- Če zamisel prototipne rešitve lahko pripelje do predloga konkurirati na nekem razpisu EU projektov, morajo sodelovati najmanj tri države; preje kot se skupine vzpostavijo, se spoznajo in povežejo, več možnosti imajo za uspeh.
- Slovenija je edina država v Srednji Evropi, ki je vključena v tri EU makro regije: Podonavsko, Jadransko-Jonsko in Alpsko, kar je lahko izjemna priložnost.

Priložnosti razvijanja e-prototipov v okviru Medobčinske pobude: Čezmejno e-sodelovanje v e-regiji

Če vas tematika srebrne e-ekonomije zanima, se lahko vprašate: Pri izdelavi katerega prototipa želim sodelovati v naslednjih dvanajstih mesecih?

Priložnosti za to so tudi v okviru slovenske pobude, ki deluje od februarja 2011. Njene dejavnosti so tematski sestanki in delavnice, ki so objavljeni na portalu <http://eRegion.eu>. Objave so v angleškem jeziku za zagotavljanje čezmejne e-povezljivosti. Seznam imen predstavnikov organizacij, ki v njej sodelujejo, je objavljen na <http://eRegion.eu/Initiative/Members>.

Primer čezmejnega sodelovanja je Slovensko-Madžarski Forum, Szentgotthárd-Monošter. Tretji forum, ki je bil 22. in 23. maja 2017, je v programu vključeval naslednje teme: Kultura, turizem, digitalizacija; Dvojezičnost in digitalizacija v izobraževanju; Digitalna vlada, digitalno gospodarstvo in pametna mesta; Srebrno gospodarstvo; Poslovni forum - Digitalizacija v kmetijstvu in v živilski industriji (<http://eregion.eu/23-24-5-2017-3rd-szentgotthard-monoster-seminar-hungary-slovenia-cooperation>).